

Utlåtande Rotel VIII (Dnr KS 2024/681)**Motion om muralmålningar under stadens broar**

Motion av Gabriel Kroon och Anders Lindman (båda SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Lars Strömgren

Sammanfattning av ärendet

Gabriel Kroon och Anders Lindman (båda SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionärerna anser att undersidorna av stadens broar i många fall är bortglömda och skulle kunna bidra till ökad trygghet om de gestaltas med hög kvalitet. De föreslår därför att trafiknämnden ska ta fram en policy om att broar ska ses som konstverk samt möjliggöra tillfälliga muralmålningar. De föreslår också att trafiknämnden ges i uppdrag att utarbeta ett pilotprojekt för muralmålning av S:t Eriksbron och Barnhusbron.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, trafiknämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Norra innerstadens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att broar och tunnlar kan vara lämpliga för konstnärlig utsmyckning, men att det finns praktiska och ekonomiska aspekter att ta hänsyn till, exempelvis kan broars ytskikt behöva vara synliga vid inspektion. I *Strategin för gatukonst och muralmålningar* berörs frågor om finansiering och förvaltning.

Kulturnämnden anger att Stockholm Konst i 2020 års budget fick uppdraget att ta fram en gatu- och muralmålningstrategi, som nu tillämpas i staden. Målet är fler gatukonst- och muralmålningprojekt. Nämnden anser att förslaget om muralmålningar under stadens broar omfattas av den befintliga strategin.

Trafiknämnden arbetar för att levandegöra offentliga platser. Stadens broar inspekteras löpande vart sjunde år och vid inspektion behöver bronns ytskikt vara synligt, vilket gör målning av hela eller stora delar av broars undersidor olämpligt. Frågor om ansvar för det långsiktiga underhållet tenderar ofta att bli komplicerad.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att staden fortsätter arbetet med att med konst genomföra trygghetsskapande och trivselhöjande åtgärder under broar. Barn och unga har fått bidra till offentlig konst under broar och i gångtunnlar i flera projekt i samverkan mellan trafikkontoret och kulturförvaltningen/Kulturskolan.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd anför att det i stadens budget för 2021 satsades på ett pilotprojekt med mål att uppföra tio nya muralmålningar i staden. I det fortsatta arbetet är det viktigt att beakta kulturförvaltningens program ”Kultur i ögonhöjd - för, med och av barn och unga”.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Muralmålningar och gatukonst bidrar till en variationsrik, attraktiv och levande stad. Stockholms stad antog 2021 en Strategi för gatukonst och muralmålningar. Trafiknämnden arbetar på olika sätt för att levandegöra offentliga platser, exempelvis genom att aktivera ytor som har potential att tillföra vistelsevärden. Detta arbete har intensifierats de senaste åren och arbete pågår med att identifiera nya lämpliga platser för till exempel målningar i gångtunnlar. Tillfälliga muralmålningar och belysning på broars undersida kan vara ett sätt att liva upp stadsmiljön. För permanenta målningar behöver hänsyn tas till möjligheten att löpande kunna inspektera brons skick, vilket gör det mer utmanande.

Bilaga

Motion om muralmålningar under stadens gator dnr KS 2024/681-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 12 februari 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige bifaller motionen.
2. Därutöver anför följande:

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion där vi anser att undersidorna av stadens broar i många fall är bortglömda och skulle kunna bidra till ökad trygghet om

de gestaltas med hög kvalitet. Vi föreslår därför att trafiknämnden ska ta fram en policy om att broar ska ses som konstverk samt möjliggöra tillfälliga muralmålningar. De föreslår också att trafiknämnden ges i uppdrag att utarbeta ett pilotprojekt för muralmålning av S:t Eriksbron och Barnhusbron..

Trafiknämnden konstatera å ena sidan att barnhusbron kan vara lämplig för muralmålningar men att S:t Eriksbron på grund av sin planerade ombyggnation inte lämpar sig. Med tanke på de uppenbara möjligheterna med muralmålningar under Barnhusbron m.fl så är det uppenbart att den tidigare antagna gatu-och muralmålningstrategin inte i tillräcklig utsträckning beaktar muralmålningar under broar. Med anledning av detta föreslår vi att motionen ska bifallas i syfte att skärpa strategin, samt utreda Barnhusbron som lämplig plats för muralmålning.

Ärendet

Gabriel Kroon och Anders Lindman (båda SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionärerna anser att undersidorna av stadens broar i många fall är bortglömda och skulle kunna bidra till ökad trygghet om de gestaltas med hög kvalitet. De föreslår därför att trafiknämnden ska ta fram en policy om att broar ska ses som konstverk samt möjliggöra tillfälliga muralmålningar. De föreslår också att trafiknämnden ges i uppdrag att utarbeta pilotprojekt för muralmålning av S:t Eriksbron och Barnhusbron.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, trafiknämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Norra innerstadens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att det i *finansborgarrådets förslag till budget för 2025* framgår att gatukonst är ett kulturuttryck som är lättillgängligt och skapar glädje och mervärde i stockholmarnas vardag. Det framgår att kulturnämnden, i samråd med trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, civilsamhället och andra relevanta aktörer, ska arbeta för att underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet.

Muralmålningar betraktas inom Stockholms stad som en konstform som ligger nära begreppet gatukonst, vilket framgår i den av kulturnämnden den 9 mars 2021 beslutade *Strategi för gatukonst och muralmålningar*. Nämnden anger att utgångspunkten i strategin är att muralmålningar och gatukonst bidrar till en variationsrik stad, där dessa utgör ett stadsmässigt komplement till befintlig konst och arkitektur. Strategin är utformad till stöd för ökad samverkan gällande gatukonst och muralmålningar. Den utgör även en gemensam vägledning i staden för vad som bör beaktas när muralmålningar och gatukonst ska tas fram, genomföras och förvaltas. Målet med strategin är att fler gatukonst- och muralmålningsprojekt upprättas i Stockholms stadsmiljöer samt på stadens fastigheter, där det är lämpligt. Stadsledningskontoret noterar att framtagandet av strategin har beretts i samråd med flera förvaltningar och bolag, men att den inte har förankrats genom beslut i kommunfullmäktige eller andra berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Stadsledningskontoret anser att broars undersidor, i likhet med tunnlar väggar och tak, är ytor som kan vara lämpliga att använda för konstnärliga utsmyckningar, men att det finns såväl praktiska som ekonomiska aspekter att ta hänsyn till. Exempelvis kan nämnas att broarnas ytskikt behöver vara synliga vid inspektion. I den ovan nämnda strategin berörs även frågor om finansiering och förvaltning. Strategins inriktning är att finansiering av projekten ska ske i blandformer genom partnerskap

mellan staden och externa aktörer. Det framgår även att det ofta krävs en särskild kompetens för att förvaltningen av ett sådant verk ska ske på bästa sätt.

Sammantaget är det tydligt att en ägare av en fastighet eller byggnad behöver avsätta särskilda resurser för både uppförande och förvaltning.

Trafiknämnden har att förhålla sig till att avsätta en procent av investeringsprojektens budget till byggnadsanknuten konstnärlig utsmyckning, enligt kommunfullmäktiges beslut från 1963 (den så kallade enprocentsregeln). Utsmyckningen sker i anslutning till det objekt som uppförs eller renoveras. Därmed kan det för trafiknämnden bli aktuellt med exempelvis muralmålningar på S:t Eriksbron och Barnhusbron i samband med renovering av dessa. Stadsledningskontoret bedömer att om det ska uppföras muralmålningar under stadens broar vid annan tidpunkt än i samband med renovering är det i första hand är en fråga som ska beredas av kulturnämnden, i nära samråd med trafiknämnden. Stadsledningskontoret anser, med anledning av ovan, att inga ytterligare uppdrag behöver initieras med anledning av motionen varför den bör avslås.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 1 oktober 2024 följande.

Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Konstnärlig gestaltning av det offentliga rummet bidrar till människors livskvalitet, sammanhållning mellan människor och liv till stadens byggnader och platser. Muralmålningar och gatukonst utgör ett komplement till befintlig konst och arkitektur i staden, genom att aktualisera miljöer och föra in ett samtida uttryck.

Stockholm konst fick i 2020 års budget uppdraget att ta fram en gatu- och muralmålningstrategi, som nu tillämpas i staden. Målet med strategin är att fler gatukonst- och muralmålningprojekt upprättas i Stockholms stadsmiljöer samt på stadens fastigheter där det är lämpligt, särskilt i områden som saknar eller har få samtida konstverk. Kulturförvaltningen anser därför att förslaget om muralmålningar under stadens broar omfattas av den befintliga strategin för gatukonst och muralmålningar.

Genom åren har Stockholm konst genomfört ett stort antal muralkonstprojekt på fasader och i gångtunnlar runt om i Stockholm för att på så sätt skapa en rikare stadsmiljö. Utgångspunkten är att muralmålningar och gatukonst bidrar till en variationsrik och levande stad där konsten och kulturen får ta plats. Projekten har skett dels via egna initiativ, tillsammans med fastighetsägare, men också på direkt

uppdrag av någon av stadens förvaltningar eller bolag. Här kan nämnas muralmålningar i Rågsved och Södermalm samt gångtunnlar i Vårberg.

Kulturförvaltningen arbetar även framåt med att realisera strategins mål att upprätta mer gatukonst och muralmålningar runtom i staden.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

1. Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret arbetar på olika sätt för att levandegöra offentliga platser, exempelvis genom att aktivera ytor som har potential att tillföra vistelsevärden. Detta arbete har intensifierats de senaste åren, och det pågår ett arbete med att identifiera denna typ av platser, för att bedriva ett mer strategiskt och stadsövergripande arbete sett till övriga aktiveringsuppdrag.

Tillfälliga målningar

I motionen lyfts bland annat tillfälliga muralmålningar på broars undersida som ett sätt att liva upp stadsmiljön. Detta är något som skulle kunna åstadkommas med hjälp av belysning, vilket ligger i linje med kontorets ambitioner om att använda belysning inom arbetet med en levande stad. Förutom att belysningen kan användas för att skapa konstfulla mönster/illustrationer har den fördelen att den kan bidra till att skapa trygghet under mörka broar.

Permanenta målningar under broar

En viktig aspekt att ta hänsyn till angående muralmålningar generellt, är att stadens broar inspekteras löpande var sjunde år. Vid en inspektion behöver bronns ytskikt vara synligt, vilket skulle göra en målning av hela eller stora delar av broars undersidor olämpligt. Kontoret har under åren arbetat med att levandegöra delar av staden i form av målningar i gångtunnlar. En erfarenhet från det arbetet är att frågor om ansvaret för det långsiktiga underhållet av konstverken ofta tenderar att bli komplicerad.

Sankt Eriksbron

Sankt Eriksbron är en stålkonstruktion, och kommer att genomgå ett omfattande renoveringsprogram från och med 2025. Bron inrymmer också tunnelbanespår vilket innebär att staden har delat ansvar med Region Stockholm. Att uppföra konstverk i form av målningar på undersidan av Sankt Eriksbron skulle med anledning av både tunnelbanespåren under bron och järnvägsspåren längs med Torsgatan bli tekniskt komplicerat och därmed extra kostsamt. Det delade ansvaret med Region Stockholm

är en försvårande omständighet för att ett pilotprojekt med muralmålning på Sankt Eriksbron.

Barnhusbron

Kontoret kan se att det skulle vara möjligt att utföra en muralmålning eller annan typ av utsmyckning under någon del av bron som sträcker sig över en gång- och cykelbana, eller på ena sidan av pelarna. Viktigt att beakta vid utsmyckningar på Barnhusbron är att det är en betongbro, och därmed krävs en speciell typ av färg som kan andas för att inte orsaka skador på konstruktionen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Liliane Åkerlund (SD), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt förvaltningen ligger motionen i linje med Stockholms stads pågående arbete med platsaktivering för att skapa attraktiva stadsmiljöer och trygghet. Motionen är också förenlig med kommunfullmäktiges budget för 2024 där det framgår att staden ska verka för att tillskapa platser för offentlig konst och muralmålningar. Vidare har Stockholms stad tagit fram Strategi för gatukonst och muralmålningar (2021). Enligt strategin kan gatukonst berika stadsmiljön, vara trygghetsskapande och främja identitetsskapande initiativ som allmänheten bidrar med. I strategin framkommer också att vanliga platser för muralmålningar är fasader, gavelväggar och gångtunnlar.

Trafikkontoret, som har ansvaret för merparten av broarna i innerstaden, har i samverkan med kulturförvaltningen/Kulturskolan genomfört flera projekt där barn och unga fått vara med och bidra till offentlig konst under broar och i gångtunnlar. Under 2021 fick till exempel 147 ungdomar skapa en mosaikvägg under bron vid Klarabergsviadukten. Förvaltningen ställer sig positiv till att staden fortsätter arbetet med att genom konst genomföra trygghetsskapande och trivselhöjande åtgärder under broar och på andra platser.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser att förslaget kan bidra till att öka tryggheten och delar bilden av att trivselhöjande inslag kan påverka hur människor upplever tryggheten på platsen. Samtidigt finns andra aspekter som måste beaktas, såsom att det kan finnas ett bevarandevärde ur kulturhistoriska perspektiv som gör muralmålningar olämpliga.

Kulturförvaltningen tog 2021 fram *Strategi för gatukonst och muralmålningar* i syfte att underlätta tillståndshanteringen och genomförandet av nya konstprojekt. Utgångspunkten i strategin är att muralmålningar och gatukonst bidrar till en levande och variationsrik stadsbild. Strategin är en vägledning för både kommunala och privata aktörer kring vilka avtal och tillstånd som behövs, vem som ansvarar för underhåll samt kommunikation om projektet och slutresultatet. I stadens budget för 2021 satsades även medel på att genomföra ett pilotprojekt med mål att uppföra tio nya muralmålningar i staden.

Trafikkontoret och kulturförvaltningen har genom åren genomfört flera konstprojekt där stadsdelsförvaltningarna har deltagit. Bland annat har verksamheten *Unga berättar*, inom Kulturskolan Stockholm, varit med och genomfört stora offentliga konstverk på uppdrag av förvaltningar i staden. Förvaltningen ser därmed att det finns lärande exempel kring hur staden tidigare har valt att arbeta med konst i offentliga miljöer att ta inspiration av.

Angående pilotprojektet att muralmåla S:t Eriksbron och Barnhusbron så vill förvaltningen förtydliga att det är trafikkontoret som ansvarar för de broarna och som har kunskap om vad konstruktionerna tål.

Barnkonsekvensanalys

Artikel 31 i FN:s Barnkonvention ger barn ”rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet” och slår fast att alla barn ska ha samma tillgång till kulturell och konstnärlig verksamhet. I det fortsatta arbetet är det viktigt att beakta Kulturförvaltningens framtagna program ”Kultur i ögonhöjd - för, med och av barn och unga”, om barn- och ungdomskultur i Stockholms stad.

Genom att låta barn och unga delta i medskapandeprocesser med konstnärer och pedagoger kan barn och ungas kreativitet komma till uttryck. Att vara med och påverka sina vardagsmiljöer stärker även barn och ungas platsanknytning.² Barn och ungas inflytande över och delaktighet i skapandet av dessa miljöer bör tas i beaktan.

Reservationer m.m.

Kulturnämnden

Reservation av Emelie Wassermann (SD)

Emelie Wassermann (SD) reserverar sig till förmån för sitt beslut att motionen tillstyrks och anför därutöver följande.

Passagen under en bro framstår ofta som grå, trist och i värsta fall otrygg. Stockholm är en stad på öar där stora broar sammanlänkar stadsdelar. Broarna är ett viktigt arkitektoniskt inslag och sätter direkt avtryck på stadsbilden. En hög kvalitativ och välutttänkt gestaltning skapar en trivsamt miljö, medan en bro av grå betong stål och järn skapar en det motsatta. I dag glöms ofta underdelen av broarna bort trots att de årligen utgör passager för miljontals besökare.

Motionen skulle möjliggöra ett flertal nya platser för muralmålningar som kompletterar stadens befintliga strategi.

Trafiknämnden

Reservation av Anders Lindman (SD)

Anders Lindman (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag att tillstyrka motionen samt därutöver anför följande.

Sverigedemokraterna föreslår att Stockholm stad bör införa en policy där broarnas underdelar ses som ytor för konst och muralmålningar. I ett första steg vill vi genomföra ett pilotprojekt för att muralmåla S:t Eriksbron och Barnhusbron. I ett andra steg bör fler broar i innerstaden inkluderas med syfte att liva upp stadsmiljön.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Liliane Åkerlund (SD)

Liliane Åkerlund (SD) reserverade sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag att Kungsholmens stadsdelsnämnd tillstyrker motionen samt därutöver anför följande.

Sverigedemokraterna föreslår att Stockholm stad bör införa en policy där broarnas underdelar ses som ytor för konst och muralmålningar. I ett första steg vill vi genomföra ett pilotprojekt för att muralmåla S:t Eriksbron och Barnhusbron. I ett andra steg bör fler broar i innerstaden inkluderas med syfte att liva upp stadsmiljön.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Anders Lindman (SD)

Anders Lindman (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande att Norra innerstadens stadsdelsnämnd tillstyrker motionen samt därutöver anföra följande.

Passagen under en bro framstår ofta som grå, trist och i värsta fall otrygg. Stockholm är en stad på öar där stora broar sammanlänkar stadsdelar. Broarna är ett viktigt arkitektoniskt inslag och sätter direkt avtryck på stadsbilden. En hög kvalitativ och välutänkt gestaltning skapar en trivsamt miljö, medan en bro av grå betong stål och järn skapar en det motsatta. I dag glöms ofta underdelen av broarna bort trots att de årligen utgör passager för miljontals besökare.

Motionen skulle möjliggöra ett flertal nya platser för muralmålningar som kompletterar stadens befintliga strategi.